

had daar geen bezwaar tegen. Met een van die twee bewakers kwam hij trouwens spoedig in een hartelijk contact, 'hij was voor mij als een vader', zei de man later, en ook: 'Hij voorspelde mij toen dat Amerika in 1944 klaar zou zijn voor de grote inval in Europa.'¹ Na een paar weken kreeg mevrouw Colijn verlof, zich bij haar man te voegen. Maar het verblijf in Valkenburg duurde niet lang. De *Sicherheitsdienst* vernam dat Colijn overal waar hij zich in het Geuldal vertoonde, met eerbied begroet werd en dat de kerkgangers die de diensten in het protestantse kerkje te Valkenburg bijwoonden, plachten op te staan zodra Colijn binnenkwam. Dat soort demonstraties was de bezetter niet welkom.

Maar er was meer.

Toen Colijn uit Den Haag weggevoerd was, had men huiszoeking bij hem gedaan. Daarbij waren grote hoeveelheden brieven gevonden. De *Sicherheitsdienst* had er uit afgeleid dat Colijn blijkens de vele contacten welke hij na mei '40 onderhouden had, ook buiten zijn eigen kring (met de voor mannen van andere partijen, soms ook met secretarissen-generaal), als een soort '*Statthalter der Königin*' optrad.² Bovendien meende men bewijzen ontdekt te hebben '*dass Colijn schon im Weltkrieg (1914-1918) und bis 1940 Spionage gegen Deutschland für England betrieben hat.*'³ De *Befehlshaber der Sicherheitspolizei und des SD*, Harster, had de belangrijkste bewijsstukken voor dat alles aan de *Chef der Sicherheitspolizei*, Heydrich, toegezonden, Heydrich had ze aan Hitler ter lezing gegeven en van deze was instructie gekomen, Colijn intensief te verhoren. Colijn werd daartoe eind oktober '41 naar Berlijn overgebracht⁴ waar hij een kamer kreeg in een soort pension van de *Sicherheitspolizei*. Tijdens dat verblijf in de Duitse hoofdstad (waar hij, opnieuw, als hij wandelde, precies twintig kilometer moest afleggen) werden hem enkele tientallen lange verhoren afgenomen. Kennelijk kwam daarbij niets van betekenis te voorschijn, het *Reichssicherheitshauptamt* had althans na een maand of vier zijn belangstelling voor de 'spion' Colijn ver-

¹ M. Busch: Verslag (1945) (Doc I-296, a-6). ² Na een gesprek met Knolle gebruikte Ribbentrops vertegenwoordiger Bene die term in een brief aan het *Auswärtige Amt* van 12 november 1941. (FO/SD, 484904-05). ³ Telegram, 10 nov. 1941, van Bene aan het *Auswärtige Amt* (doc. BBT-2800, OCCWC-BB). ⁴ Enkele weken later tekende de ontslagen burgemeester van Den Haag, mr. S. J. R. de Monchy, in zijn dagboek aan: 'Dr. Colijn, maandenlang in Valkenburg vastgehouden, is vandaar weggebracht en algemeen zegt men: naar Berlijn. Het gerucht wil dat hij daar met alle voorkomendheid behandeld is, waaraan men de conclusie vastknoopte dat hij door Hitler belast zou worden met het overbrengen van een vredesvoorstel aan de Amerikaanse gezant te Madrid die zeer bevriend met Roosevelt zou zijn.' (30 nov. 1941).